

ONG-ARD SATRABHANDHU

AT THE AGE OF 74, THE THAI TRADITIONALIST ARCHITECT ONG-ARD SATRABHANDHU REFLECTS UPON HIS VIEWS TOWARDS THE PAST AND THE IMPORTANCE OF HISTORY

INTERVIEW: PAPHOP KERDSUP / WICHIT HORYINGSAWAD
PORTRAIT: KETSIREE WONGWAN
PHOTO COURTESY OF ONG-ARD ARCHITECTS

art4d: อยากให้ช่วยย้อนกลับไปสักหน่อย ว่าทำไมตอนนั้นถึงเลือกเรียนสถาปัตยกรรม
Ong-ard Satrabhandhu: ช่วงนั้นที่บ้านผมกำลังสร้างบ้าน แล้วผมเองก็ชอบไปบ้านเป็นตอนก่อสร้าง คุณพ่อคิดว่าผมสนใจ ซึ่งผมเองก็ว่าคุณพ่อคิดถูกที่ให้ผมไปเรียนสถาปัตยกรรม แล้วก็เป็นโชคอย่างหนึ่งที่ด้วยที่ Cornell (Cornell University College of Architecture, Art, and Planning) เขารับผม คนไทยรุ่นก่อนหน้าผมหนึ่งก็มีคุณแดน (แดน วงศ์ประภาณี) คือตอนนั้นคณะสถาปัตย์มีกันแค่ 2 คน ตอนเริ่มปี 1 ผมไม่รู้เรื่องอะไรทั้งสิ้นเลย ไม่มีพื้นฐาน นักเรียนที่จะมาเรียนสถาปัตย์ตอนอยู่มัธยมเขาก็ได้ศึกษาพื้นฐานกันบ้างแล้ว จะรู้จักงานของ architect ที่เป็น master builders สมัยนั้น ผมไม่รู้จักใครเลย ภาษาก็ไม่รู้ ที่ผ่านมาก็ได้พอเข้าไปเรียนไปค้นคว้า เกิดสนใจ แล้วรู้สึกประทับใจ

art4d: ตอนนั้นที่ Cornell คุณเรียนกับใครบ้าง
OS: มีอาจารย์ชื่อ Colin Rowe เขาสอน History and Theory of Architecture ผมได้มีโอกาสเรียนด้วยตอนปี 3 งานของ Colin Rowe ที่ทุกคนมักอ้างถึงก็คือเรื่อง mathematics ของ ideal villa (The Mathematics of the Ideal Villa and Other Essays) Colin Rowe ทำให้ประวัติศาสตร์สถาปัตย์น่าสนใจเพราะเขาเอามาเปรียบเทียบกับปัจจุบัน เขาทำให้เราเห็นค่าของ history ทำให้เรารู้ว่าเราตัดขาดจาก history ไม่ได้ แต่ในขณะเดียวกันพวกเขาก็ไม่รู้ว่าจะเอาสิ่งที่ Colin Rowe พูดมาใช้ยังไงกับงานออกแบบ ถึงแม้ว่าเขาจะพูดถึงความเหมือนของงาน Palladio กับ Le Corbusier แต่ไม่มีใครสามารถนำมาปฏิบัติได้ สถาปัตยกรรมที่ดีจะต้องมีความชัดเจนเรียบง่าย สมดุล มีสัดส่วนที่กลมกลืน และดูสงบเรียบ ตอนไปเรียนต่อที่ Yale (Yale School of Architecture) ช่วงนั้นมี James Stirling เขากำลังมีชื่อเสียง เขามาสอนเราก็จะตื่นตัวมาก แต่ตอนนั้นผมไม่รู้ ว่า Sterling ที่เราประทับใจงานเขาเนี่ย เบื้องหลังเขามี Léon Krier ซึ่งก็คือคนที่เรารู้จักกับที่เขียนคำนำให้กับหนังสือผม Sterling ก็ไม่ได้พูดถึง Krier แล้วมันเป็นการยากที่จะทำงานแบบ vernacular, traditional หรือ classical แต่ผมได้ค้นพบผู้คนที่มาก โดยเฉพาะในประเทศไทย ผมเห็นว่าทำงานพวกนี้มันไม่ได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ไปลอกเขามา ง่ายจะตาย แต่ความจริงไม่ ที่พูดกันเช่นนั้นเพราะไม่เคยลองทำงานที่เป็น traditional tropical architecture ถ้าลองทำจะรู้ว่าถ้าไม่มีความรู้และเข้าใจภาษาของงาน traditional และ classical ก็เหมือนคนพูดผิดไวยากรณ์

art4d: นอกจาก Colin Rowe, James Sterling และ Léon Krier มีสถาปนิกคนไหนที่มีอิทธิพลกับวิธีการมองสถาปัตยกรรมของคุณอีกบ้าง
OS: ช่วงที่ผมเรียนมี Le Corbusier เน้นว่าเขาคือ master builder และมี Alvar Aalto, Frank Lloyd Wright ผมยังเข้าไปไม่ถึง Mies van der Rohe แต่ประทับใจความประณีตและความเรียบง่ายของเขา

art4d: คุณทำวิทยานิพนธ์เรื่องอะไรตอนเรียนที่ Cornell
OS: ทำวางผังโรงเรียนปทุมธานี เน้นการออกแบบพื้นที่ว่าง (space)

art4d: หลังจากเรียนจบจากที่ Yale แล้วจากนั้นก็กลับมาไทยแล้วเปิดออฟฟิสดesignหรือเปล่า
OS: พอเรียนจบ ผมทำงานที่อเมริกาอยู่เกือบ 2 ปี อยู่ที่ New Haven พักหนึ่ง แล้วช่วงหลังมาอยู่ Bloomfield Hills ทำที่ Glen Paulsen (Glen Paulsen & Associates Architects) ตอนไปสัมภาษณ์งานผมก็บอกเขาว่าผมไม่ถนัดเขียนแบบ เขาเลยให้ผมเป็นคนออกแบบ สุดท้ายก็มีงานอยู่ที่นั่นนิดหน่อย ผมก็พอใจที่จะอยู่ที่นั่นนะ แต่คุณแม่ผมแก่ง มาบอกว่ามีงานให้ผม 2 ชิ้นที่โรงเรียนปทุมธานีชิ้นหนึ่ง แล้วก็ให้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์อีกชิ้น ผมก็เลยกลับ ไม่เงินผมก็คงจะอยู่ไปเรื่อยๆ

art4d: Could you go back a bit and talk about why you chose to study architecture?
Ong-ard Satrabhandhu: My family was building a home and I was always around the construction site. I think my dad noticed that and luckily made the right decision to encourage me to pursue my interests in architecture. I was fortunate that I got accepted into Cornell (Cornell University College of Architecture, Art, and Planning). The only student I knew there was Dan Wongprasat, he was one year my senior and there were only two Thai students at the times. When I first got there, I didn't know anything. I didn't know about the basics that most of the students who were accepted into the school knew. For example, they would know the names of the architects who were the master builders at the time but I didn't know anything. I was pretty much struggling with the language as well, but I finally got through that. Once the school started, I did some research and gradually became more informed about things, and it was then that I began to really like and become impressed with architecture.

art4d: Who were you studying with at Cornell?
OS: There was Colin Rowe who was teaching History and Theory of Architecture. I got to be a student in one of his history courses in the third year. What people reference from Rowe's coursework is the idea of the mathematics of ideal villas (The Mathematics of the Ideal Villa and Other Essays). What he was teaching made history interesting because he compared it to the present and he showed us that history is something you just can't disconnect from but in the meantime, we didn't know how the stuff he was teaching us could be applied. He made intriguing comparative observations between Palladio and Le Corbusier's works but none of us were able to utilize that. He taught us that good architecture needed to be clear, simple, balanced, serene and proportionally harmonized. When I was studying at Yale (Yale School of Architecture), James Stirling who was becoming this sensational figure, was one of the professors and I remember feeling so amped, but I didn't know back then that Sterling's works that I liked actually had Léon Krier as a major back office. Krier is the person who wrote the introduction for my book and Sterling didn't mention him at all. The truth of the matter is it's very difficult to pull off vernacular, traditional or classical work but I've heard people talk so much about it. Especially in Siam, people always say that there wasn't any creativity behind these works and that they were all copies and easy, but the truth is that this is because they never tried working with traditional tropical architecture before. If they would try, they would realize that without an understanding of traditional and classical languages it's like you are speaking a language and your grammar is off.

art4d: Apart from Colin Rowe, James Sterling and Léon Krier, which architects would you say influence the way you view architecture?
OS: When I was a student, Le Corbusier was definitely one of the master builders. There was also Alvar Aalto and Frank Lloyd Wright, but I didn't really get into Mies van der Rohe even though I'm very impressed by his intricateness and simplicity.

art4d: What was your thesis at Cornell about?
OS: The masterplan of Panabhandhu School with an emphasis on designing the space.

art4d: What did you do after Yale, did you open your office right away?
OS: After graduation, I worked in the States for about two years, first in New Haven and then I moved to Glen Paulsen (Glen Paulsen & Associates Architects) in Bloomfield Hills. At the interview, I told them that I wasn't really good at working drawings so I was working on the design. I ended up doing a few projects there. I was happy with the work and planned to continue to stay there but my mother was

หน้า 1

หน้า 1
แบบของโรงแรมแอมารี
วิลเลจ ที่มีการผสมผสานสิ่ง
ไว้รวมกับรูปด้านอาคาร แสดง
การจัดวางอาคารและลำดับการ
เข้าถึงสเปซ

THIS PAGE
A DRAWING OF TAMARIND
VILLAGE HOTEL THAT BRINGS
TOGETHER FLOOR PLANS AND
ELEVATIONS TO ILLUSTRATE
THE ORGANIZATION OF THE
BUILDINGS AND THE SEQUENCE
OF SPACES

หน้าตรงข้าม
โรงแรมแอมารี วิลเลจ เป็น
ผลงานสถาปัตยกรรมชิ้นแรกของ
องอาจที่มีการนำภาษาสถาปัตย์-
กรรมแบบ traditional มาใช้ และ
ยังเป็นผลงานชิ้นแรกของเขาใน
จังหวัดเชียงใหม่ด้วย

OPPOSITE PAGE
TAMARIND VILLAGE HOTEL IS
THE VERY FIRST PROJECT BUILT
IN CHIANG MAI BY ONG-ARD
SATRABHANDHU AND THE FIRST
PROJECT WHERE HE EMPLOYED
THE LANGUAGE OF TRADITIONAL
ARCHITECTURE

art4d: ทำไมตอนนั้นถึงตัดสินใจที่ให้งานทั้งสองชิ้นที่ว่าเป็นแนวทางแบบ
Corbusian ในลักษณะนี้

OS: ผมเองไม่ค่อยมีความรู้ ก็คิดว่าคอนกรีตเปลือยน่าจะเหมาะกับเมือง
ไทยมาก คนไทยมีฝีมือทำ formwork และค่าแรงถูก แล้วตึกไม่ต้องทาสี
มันก็น่าจะดี บวกกับผมชอบงานของ Corbusier เพราะว่ามีรูปทรงที่ตั้งดู
ไม่ได้คิดเลยว่าคนอยู่แล้วมันจะสบายหรือไม่ คนจะชอบไหม ไม่คิดหรอก
เพราะตอนนั้นคิด abstract มาก คิดแบบเด็กๆ คงไม่มีติดอะไรกับเด็กสมัยนี้
ที่ได้ยินว่าเอาความน่าส่นใจเป็นหลัก ที่นี้คอนกรีตมันเป็น mass มันเก็บ
ความร้อน แล้วระบายออกให้คนที่อยู่ในอาคาร จึงไม่ใช่วัสดุที่เหมาะสม

art4d: แล้วพวกตัวสัดส่วนของโครงสร้างอาคารนี้คุณใช้ Le Modulor หรือ
หลักอะไรบ้างหรือเปล่า

OS: Le Modulor นี่ไม่ได้ใช้ แต่ผมพยายามหาสัดส่วนที่ดีโดยใช้ golden
triangle หรือองค์ประกอบต่างๆ ที่ Colin Rowe สอนไว้ เช่น ทุกส่วน
ของตึกต้องมีความสอดคล้องกลมกลืนกัน ถ้าเราศึกษางานสถาปัตย์ที่ดีใน
ประวัติศาสตร์จะพบว่ามีส่วนที่คล้ายกันเพราะยึดหลัก golden triangle
และจิตวิสัย Andrea Palladio ผู้ได้ชื่อว่าเป็น “บิดาแห่งสถาปัตยกรรมของ
อเมริกา” ได้เขียนหนังสือ The Four Books of Architecture พูดถึงภาษา
ของ Classical Architecture และความสำคัญของสัดส่วน

ที่ชอบงาน Corbusier เพราะมันประทับใจเรามาก ผมไปดูงานเขาเกือบทุก
ที่เลยนะ ทั้งในยุโรป ที่ Chandigarh ก็ไปแล้ว ตอนเพิ่งเสร็จใหม่ๆ แต่เรา
มองกลุ่มอาคารทั้งหมดเป็นฟอร์มที่สลาย movement เขาเลย เขาให้ความ
สำคัญกับ Architectural Promenade เป็นอย่างมาก

art4d: แสดงว่าหลักที่เป็นแกนของทุกๆ งานที่นำมาตลอดตั้งแต่ต้นของคุณ
มันคือ “สัดส่วน” ใช่หรือเปล่า

OS: สิ่งที่สำคัญนอกเหนือจากสัดส่วนที่ผมคิดมาตลอด คือ movement
through space อันนี้ของ Corbusier สถาปัตยกรรมจีนโบราณก็มี move-
ment ที่สวยงามเลย จีนโบราณมีหลัก 4 ประการที่สำคัญคือ bilateral
symmetry, axiality, hierarchy และ enclosure หลักทั้ง 4 ข้อนี้ ผมเห็นว่า
เราควรมานำมาใช้ Mies van der Rohe เขามีบ้านอยู่หลังหนึ่งที่เหมือนบ้านจีน
เป๊ะเลยนะ เขาสนใจ philosophy จีนมาก เพื่อนเขาสอน philosophy จีนที่
มหาวิทยาลัย เพราะฉะนั้นเราไม่ควรที่จะไม่ใช้แค่ให้ความสำคัญนะ แต่เรา
ต้องรู้ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมด้วย มันเป็นเรื่องที่เราไม่รู้ไม่ได้

art4d: ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมดูเหมือนจะเป็นวิชาขมที่นักเรียนสถาปัตย์
ไม่ค่อยสนใจ ทั้งๆ ที่ความเป็นจริงแล้วมันมีความสำคัญกับการทำงาน
สถาปัตยกรรมเหมือนกัน สำหรับคุณประวัติศาสตร์มันสำคัญอย่างไร

OS: ผมว่าถ้าเราสอนประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมด้วยการหยิบ villa ที่
สวยๆ มาสอน เด็กเขาก็จะสนใจนะ ไม่ต้องไปเน้นว่าสร้างปีอะไร ใคร
ออกแบบ แต่ให้ไปเน้นว่าทำไมมันถึงงดงาม Villa Lante ที่ใกล้โรม เป็น

very witty. She told me that she had two pro-jects waiting for me
at home, one was Panabhandhu School, and there was another
building at Kasetsart University, so I went home otherwise I would
have stayed there.

art4d: What made you decide that the two works were
going to be Corbusian architecture?

OS: I wasn't that experienced back then and thought that exposed
concrete should be something that would suit Thailand while Thai
builders were very skilled with formwork and the labor costs were
cheap. The idea of not painting the building seemed like a good
idea and I've always loved Corbusier's works because the forms
are very appealing. I didn't think about the comfort of the people
who use the building, or if people would like it at the time. I didn't
think much about these things. It was a very abstract way of
thinking, very childish. I think it would be the same with the way
kids these days prioritize attractiveness, but concrete's thermal
mass is quite high and it affects people inside so it isn't ideal for
a building in a tropical country such as Thailand.

art4d: Did you reference the structural proportion of the
buildings to Le Modulor or any particular principle?

OS: I didn't use Le Modulor but I did try to explore the Renaissance's
golden triangle and compositions of other systems that Colin
Rowe talked about. For instance, every element needs to be
proportionally harmonized. If you study some good examples of
architecture throughout history, you will notice that they are all of
a good proportion because those buildings stick to the principles
of the golden triangle and squares. Andrea Palladio, the father of
American Architecture, once wrote about the language of classi-
cal architecture and the importance of proportions in his treatise
'The Four Books of Architecture.'

I like Le Corbusier because his works impress me and I've seen
almost all of his buildings in Europe. I went to Chandigarh when it
was first completed. The group of buildings has a beautiful form
and the movement is great. The Architectural Promenade plays
a big and important role in his works.

art4d: Would you say that 'proportion' is the essence of
every work that you have done?

OS: What's also important apart from proportion and what has
always been something I think about is the movement through
space. Ancient Chinese architecture also has very beautiful move-
ment in their buildings which always contain these four principles:
bilateral symmetry, axiality, hierarchy, and enclosure. I think we
should, in some ways, utilize these principles. Mies van der Rohe
designed a home that had the exact elements of a Chinese home.
He was very interested in Chinese philosophy and one of his
friends taught Chinese philosophy in college. Not only should we
acknowledge the importance of these things, but also the history
of architecture. It's something we cannot be unaware of.

art4d: History of architecture seems like the kind of sub-
ject that most architectural students take for granted
despite the fact that history plays a significant role in
architectural creation. What's important about history
in your view?

OS: I think if we teach the history of architecture using beautiful
villas as case studies, the students will probably like it. Don't put
too much emphasis on the year in which a certain building was
constructed or who designed it, but rather the reasons why a built
structure is great. Villa Lante in one of Rome's suburbs is a very
beautiful work of Mannerist architecture. The villa and its garden
harmonize with the surrounding hill and it has this movement
through space that is quite impressive. It's hard to explain it in
words. You have to see it with your own eyes. What differentiates
architects at present from those in ancient times is their construc-
tion expertise. My weak point is that I can't actually do the actual
construction. You should be able to saw the wood and hammer
a nail because you'll get a good feeling from it. At Yale, when
Charles Moore was the Dean, he had this idea for students to

งานออกแบบแบบ Mannerist ที่สวยงามมาก สวนกับตัว villa นั้นกลมกลืนกับพื้นที่ที่เป็นเนิน
เขา movement through space นั้นสวยงามมากๆ อธิบายลำบาก ต้องไปเห็นด้วยตัวเอง แล้ว
จะประทับใจ ประการหนึ่งที่ตั้งสถาปนิกปัจจุบันผิดกับสมัยโบราณคือความรู้ในการก่อสร้าง อย่าง
ผมทำอะไรไม่เป็นจริงๆ เราต้องเสียเงินไปเรียนต่อๆไป แล้วจะมี feeling ที่ดี ที่ Yale ตอน
Charles Moore เป็น dean เขาเริ่มให้เด็กร่วมทำโปรเจกต์กันแล้วก็ไปสร้างให้กับ community
ซึ่งอันนี้มันดีมากเลย สถาปนิกสมัยก่อนนี้ไม่ได้เรียนสถาปัตย์เป็นเรื่องเป็นราวนะ Brunel-
leschi ทำโดมขึ้นมาก็ไม่ได้เป็นวิศวกร แต่เขาก็ต้องคิดว่าจะสร้างยังไง ซึ่งอย่างนั้นมันทำให้เรา
เข้าไปถึงแก่นจริงๆ เมื่อผมเริ่มทำงานสมัยนี้ก็ยังมีส่วนที่เป็น craftman อยู่ผมจะถามเขาว่าผม
มีความคิดอย่างนี้ แต่จะสร้างได้อย่างไร

art4d: คุณภาพของผู้รับเหมาสมัยก่อนกับสมัยนี้ต่างกันมากหรือไม่

OS: ตอนนั้นไม่มีคุณภาพเลย สมัยก่อนยังพอมีช่างที่ผมปรึกษาได้ เดียวนี้ผมถามเขา ก็บอก
ว่าเออใช่ ให้เราบอกเขา ผมไม่รู้ถึงได้ถามไป มันน่าเศร้ามาก อย่างแต่ก่อนนี้ Palladio มาจาก
ช่างแกะหิน แล้วก็มีความเห็นแนวเลยเอาเขาไปขัดเกลากัน แต่ตอนนี้คนที่ทำรับเหมาเขาทำเป็น
แค่ธุรกิจ กลายเป็นนายทุน แล้วก็คอยหาคนโน้มน้าวทำงานอื้อ คนนี้มาทำงานไม่ อะไรต่างๆ
มันกลายเป็นการทำงานแบบแค่ให้เสร็จๆ ไป ไม่ใช่เพื่อผลงาน อย่างช่างหรือผู้รับเหมาที่ผม
รู้จักช่วงปี 70 ที่เขารับงานและทำงานด้วยกัน เขาก็มีความภูมิใจในผลงานมาก แต่ตอนนี้มันไม่มี
แล้ว ผู้รับเหมาที่ผมประทับใจ เรียกว่าต้องเคารพ เขาชื่อคุณชุนห์ ซาตรูปเสวี เป็นผู้รับเหมาที่
สามารถช่วยเหลือเรา ทำให้งานเราดีขึ้นได้ เขาก็เป็นคนสร้างที่ป่านะพันธุ์ แล้วก็ที่มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ด้วย ถ้าผมทำงานอะไรผมก็จะบอกเขาว่าเอาคนนี้ พอเขาเสียชีวิตไปผมก็ใช้ลูกเขาต่อ
จนตอนนี้ลูกเขาก็เลิกไปแล้ว เพราะว่าถ้าทำงานเพราะรักในผลงานจริงๆ มันไม่ค่อยทำเงินเท่า
ไหร่ ลูกเขียกคนนี่เปลี่ยนไปขายกล้วยเดี๋ยวนะ ไม่ใช่เรื่องตลก ขายกล้วยเดี๋ยวจริงๆ เขาบอกว่า
เงินมันดีกว่า งานแบกว่าด้วย

art4d: แล้วอย่างเรื่องของวิศวกร สมัยก่อนคุณทำงานกับวิศวกรคนไหน

OS: แต่ก่อนเลย ทำกับอาจารย์อรุณ (ศาสตราจารย์กิตติคุณ อรุณ ชัยเสวี) ตอนหลังนี้พอมาอยู่
เชียงใหม่ก็เปลี่ยนมาเป็นสำนักงานทางเชียงใหม่แทน ขอพูดเรื่องผู้รับเหมาต่อ อย่างงานอาคาร
สำนักงานใหญ่ บริษัท โตชิบา นี่ทางบริษัทที่มีช่างก่อสร้างที่มีฝีมือมาก จึงทำให้งานสำเร็จออกมา
ตามแบบได้

art4d: นอกจากผู้รับเหมาแล้ว คิดว่าความประณีตของสถาปนิกในตอนนั้นก็สมัยก่อนมัน
ต่างกันด้วยหรือไม่เพราะเหมือนทุกวันนี้ทุกคนดูจะแข่งกับเวลากันไปหมด

OS: ก็อาจจะมีส่วน เพราะทางลูกค้าเองก็จะเร่งมากขึ้นด้วย คือมันมีหลายคนที่ผมทำให้ไม่ได้
เพราะเขาให้เวลาผมสั้น ผมก็พยายามบอกนะว่าจริงๆ ถ้าเวลาสั้นมานันก็เสร็จเร็ว ซึ่งมันก็ติดกับ
ผมด้วย แต่มันไม่ได้สำหรับตัวงานเอง อย่างบางตึกในกรุงเทพฯ ที่มันมีลิฟต์แก้วใช้ใหม่ ถ้าเรา

come up with a project and actually build it for a community. It was such a great
initiative. You have to remember that architects were not academically trained to
become professional practitioners. Brunelleschi built that dome and he was no
engineer, but he did think about how the structure would be constructed, and that
kind of process allows for one to really understand the core of it. At the beginning of
my practice back then, we still had this type of craftsmen/builders to whom I could
explain my ideas and ask them how to build such things.

art4d: Were the standards of contractors so much different back then
as compared to today?

OS: There are no standards at all these days. There used to be builders that I could
consult with but today contractors ask me what I want them to do. I don't know, and
that's why I ask. It's sad. Palladio was a mason and someone noticed his skills so
they trained him and made him a great builder, but contractors today do their job for
the money. It's a business and they're investors. They find people to do the work, to
lay the bricks, cut the wood and so on. It becomes just a job that they have to finish
in order to get paid, not because they want to create something. The builders I knew
and worked with back in the 70s were very proud of what they did. You don't get
that nowadays. A contractor that really impressed me and is someone I have great
respect for is Shun Chatroopsevi. He was a person who could better my works and
I have worked with him since the Panabhandhu School project as well as the one at
Kasetsart University. He was my first choice in all the projects that I have done. He
passed away and his sons took over, and I worked with them, but they aren't in the
business anymore because there isn't that much money in doing the kind of work
that they do in the way that they used to do it. One of his sons is selling noodles for
a living now. I'm not joking. He said the money is better and he doesn't have to work
as hard.

art4d: Which engineers did you work with in the past?

OS: I used to work with Professor Arun (Professor Emeritus Arun Chaiseri), but after
I moved to Chiang Mai, I worked with the engineers who were based here instead.
Speaking more about contractors, the headquarters of Toshiba (Thailand) had very
skilled in-house bricklayers and it was this condition that led to the completion of
the building.

art4d: Apart from contractors, do you think architects nowadays are
less concerned with intricateness because everybody is working within
such a limited deadline?

OS: Maybe. I think clients are more demanding about the timeframe as well. There
have been many projects that I haven't been able to do because they have had such
a limited timeframe. I did try to tell them that the shorter the time, the better it is for
me because it means that I'll get paid faster but it's not good for the work. Some of
the buildings in Bangkok have glass elevators that you can see through and you
notice that the details are off. If we look at buildings nowadays, we can see that
they really lack intricateness.

art4d: When you are presenting your ideas to clients, what are your
methods of communication that allow for them to understand what
you're trying to propose? You don't use computers much as far as
we know.

OS: I usually use models. I make my own models and, at times, supervise them if
I have someone else making them. I'm definite about what I want to emphasize,
which is the movement through space. I communicate with them in a way that
sections or whatever aren't really that important. It's like when you see a poster. If
it's a high rise building it's like looking at a poster from a bird's-eye view. We may
have to stop and think for a moment and consider that what they're presenting isn't
the real thing but it is what we are trying to achieve. I do provide additional explana-
tions regarding what a building will eventually look like when it's finished and I often
present them with what I think is beautiful. What's sad is that most of the things I
show are not in Thailand. I put together the things that I think are beautiful. I think it's
okay to use the word beautiful because, at the end of the day, the question is do we
ultimately try to create a beautiful creation so that it won't end up a massive piece of
trash? So with the contemporary concept that talks about how architecture has to
reflect the society it is in, these buildings and the urban fabric that seem so chaotic
are because our society is such chaos. Shouldn't we build it more peaceful?

art4d: How do you develop a work of architecture within a particular
context?

OS: I don't think Thailand has a definite context. When I work, I look at it just in
terms of the space in this world that I create because that's the only thing I have
control over. I don't have the power to control what is surrounding the work that
I do, so I choose to turn my back on it. It isn't exactly a good thing but it's the only

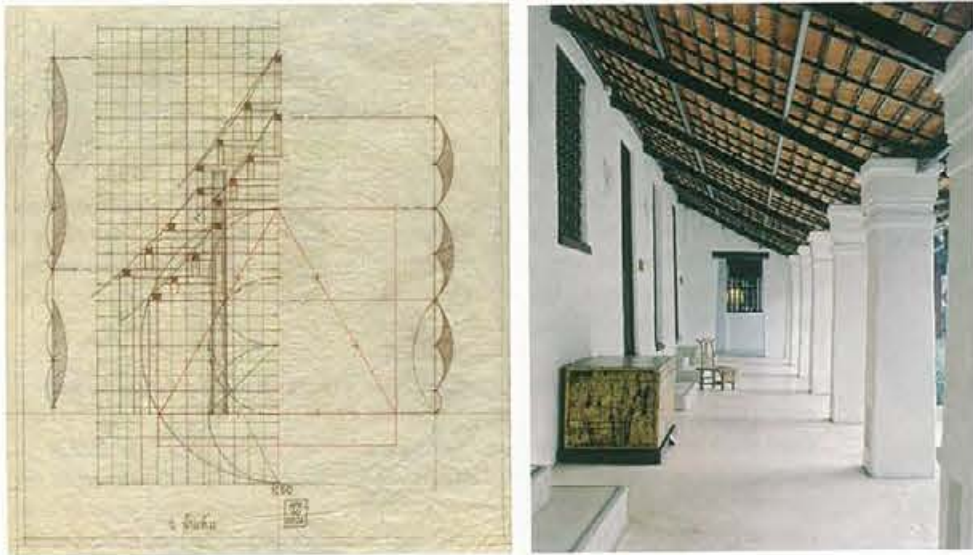
THE ARCHITECTURE AND URBAN FABRIC SEEM SO CHAOTIC BECAUSE OUR SOCIETY IS SUCH CHAOS. SHOULDN'T WE BUILT IT MORE PEACEFUL?

มองผ่านลิฟต์แก้วเข้าไปจะเห็นว้างข้างในมันขาดความประณีต งานมีจุดบกพร่องกันแค่ผิวเผิน ถ้ามองจริงๆ จะเห็นว่าขาดความประณีตอย่างมาก

art4d: ในแง่การนำเสนอผลงานลูก้า คุณมีวิธีการสื่อสารกับพวกเขาอย่างไรให้เขาเข้าใจตรงกับแบบที่คุณต้องการนำเสนอ เพราะเหมือนคุณเองก็จะไม่ได้ใช้เทคนิคคอมพิวเตอร์มากเท่าไรด้วย
OS: ผมมักจะมีหุ่นจำลอง ซึ่งหุ่นนี้ผมก็ทำดูเองด้วย แล้วผมจะเน้นว่าสิ่งที่ผมต้องการเน้นคืออะไร ซึ่งมันคือการที่เข้าไปแล้ว เกิด movement through space ที่น่าสนใจ เกิดความสับสน และพยายามจะเน้นว่ารูปด้านหรืออะไรต่างๆ หุ่นไม่ได้มีความสำคัญ เหมือนกับเราเห็นไปสเตอร์ ถ้าเป็นตึกสูงก็ให้ไปสเตอร์รูปอาคารมองจากสายตามาก ถ้าเราหยุดคิดสักหน่อยว่าสิ่งที่เขาพรินต์ให้เราดูมันไม่ใช่สิ่งที่เราเห็นจริง แต่สิ่งที่ผมพยายามจะทำ คือแสดงให้เห็นว่าจริงๆ มันจะเห็นยังไง แล้วผมก็มักจะเอารูปสิ่งที่ผมคิดว่าสวยให้ดู ซึ่งโดยส่วนใหญ่มันนำผลัดใจตรงที่ไม่ได้อยู่เมืองไทยเพื่ออธิบายว่าอะไรคือความสวย แล้วมันไม่เป็นไรเลยที่จะใช้คำสวยสวย สรุปแล้วเราควรจะสร้างสิ่งสวยงามเพื่อจะไม่ได้เกิดขยะหรือไหม เพราะฉะนั้นแนวคิดปัจจุบันที่บอกว่าการสถาปัตยกรรมมันต้องสะท้อนสังคม พวกตึกที่เราเห็นว่ามันยุ่งเหยิงเพราะว่าสังคมเรามันเป็นอย่างนั้น คือถ้าสังคมมันเป็นอย่างนั้นจริงๆ เราควรจะทำอะไรที่มันสงบไม่ใช่หรือ ไม่ใช่ให้เรามีปัญหาทางจิตใจ

art4d: สมมติว่า context เป็นอย่างหนึ่ง คุณมีวิธีในการทำงานสถาปัตยกรรมบน context นั้นอย่างไร
OS: context ของบ้านเรามันไม่แน่นอนนะจริงๆ แล้ว คืออย่างเวลาผมทำผมก็ต้องหันหลังให้กับ context นั้น เพื่อให้พอเข้ามาในพื้นที่แล้วมันกลายเป็นโลกที่ผมสร้างเอง เพราะมันเป็นสิ่งเดียวที่ผมควบคุมได้ แต่ว่ารูปนี้ผมควบคุมมันไม่ได้เลย ก็เลยต้องหันหลังให้ ซึ่งก็ไม่ใช่ว่าดีนะ แต่มันเป็นวิธีเดียวที่เราจะสามารถสร้างความสงบได้ ที่ต้องใช้วิธีนี้เพราะมันไม่มีทางอื่น context มันเปลี่ยนไปเรื่อยๆ เทคโนโลยีที่ถูกต้องที่จะให้เมืองมันเป็นระเบียบได้มันต้องไม่ใช่แบบที่เป็นอยู่ ผมคิดว่าเวลาสร้างถนนแล้วตึกต้องอยู่แนวเดียวกัน ไม่ใช่ว่าเราจะ set back ยังไงก็ได้ คือเมืองที่สวยมันเกิดจากถนนที่เลี้ยวไปมาแล้วมีตึกที่มันเป็นระเบียบเรียบร้อย ยกตัวอย่างงานผมที่เยาวราช ถ้าเราปรับปรุงตึกไม่เป็นไร แต่ถ้าเราเรียกตึกสร้างใหม่มันต้องถอยร่นไปตั้งไม่กี่เมตร ซึ่งมันไม่ควรเลย เพราะระยะเดิมมันทำให้เกิดความเป็นระเบียบของถนน เวลาขึ้นตึกหรือบ้านต่างๆ นี่ถอยกันไปเลย คือคนที่ทำลายเมืองจริงๆ ก็คือเทคโนโลยีกับสถาปนิก ซึ่งสถาปนิกนี่แหละตัวดี

art4d: แล้วถ้ามีโจทย์หนึ่งที่ว่างานมันอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ คุณเลือกที่จะจัดการกับมันยังไง จะ enclose หันหลังให้มัน แล้วก็ควบคุม context ด้วยการสร้างมันขึ้นมาเองหรือไม่
OS: อย่างบ้านที่เริ่มผมก็เปิดนะ เพราะว่ามัน enclose ด้วยภูเขาที่อยู่ใกล้เลย คือผมเปิด แต่มันมันก็ต้องมี sense ของเขาที่ดอร์สเปซที่มัน connect กับตัวบ้าน แล้วที่สำคัญคือตึกมันต้องมีแกน

way I can find peace. Why I do this is simply because there is no other way. The context is constantly changing. The regulations that can help organize the city are not the ones that we have. I think when you build a road, the buildings have to be on the same plane, not set back to whatever range the owners wish. A beautiful city is one where the roads turn here and there, but the buildings are properly controlled and organized. Take a project I did on Yaowarat road, for example, it was perfectly fine to do a renovation but once you demolish a structure for a rebuild, then the building is forced to be set to certain meters, which is nonsense because the original range keeps the side of the road organized. Now you see new structures being set back. Architects destroy the city as much as the regulations do.

art4d: If there was a brief that required a built structure to be surrounded by nature, how would you work it out, would you enclose the structure with nature, or turn your back on it and create a new context for it?
OS: Take the residence in Mae Rim for example, I designed that project to be opened because it's enclosed by the distant presence of the mountain. I can open a space up but there needs to be a sense of outdoor space that connects with the house. And the most important thing is the axis.

art4d: From what you've seen in the ancient architecture of the West and China, do you think there is any collective conclusion or root that every culture shares?
OS: There is. I think what's really important for a building is the scale of the indoor and outdoor spaces. That is an important basic element. An outdoor space has to flow, otherwise, it can't be a space, and it has to be enclosed by a building. This references back to the four principles of Chinese architecture: enclosure, hierarchy, axiality, and symmetry.

art4d: From your observations, are there any differences in the proportions of the compositions?
OS: There are actually. I personally like the kind of space where... like if it's an interior space and you add columns in it, it becomes like a western church. The additional element creates this sub-space and that is what Western and Chinese architecture share. It's like when Palladio creates a room and he puts in these columns and it looks so much different from the room where there was no column at all. It's charming in a way that I cannot explain. It's beautiful and it has to be beautiful even when it appears as a three-dimensional object. The thing that impresses people, what they like, hate, are interested in or tired of is the quality of the space, not the physical form because space generates dynamics. Look at the plan of Barcelona Pavilion, there are only a few lines but when I saw the real thing, my heart was beating fast because the space creates such tremendous movement. You thought you could enter directly from here but you couldn't – that's Architectural Promenade. That's what students should be observing and learning about rather than learning from abstract forms.

art4d: Let's talk about Chiang Mai. Your first project here was created in 1999 and it was Tamarind Village Hotel. Why did you decide to relocate here?
OS: I moved here in 2000 and it was more of an accident. When I was working on the hotel, I had to come here and was at the site almost every day. I ended up having to come here 2-3 times a month and each time I would spend 2-3 days but I still had to discuss the project with the architect who was based here. The reason I had to be at the site all the time was because there wasn't a precise plan but rather a very rough one so I was required to be on site pretty much the whole time. Once the building was completed, they still didn't know how to connect what to where because we worked on site and I talked with the builders on a daily basis about what I wanted them to do. The good thing about this method of working is that the work looks very natural, like one of those structures built by the locals. But the problem was that there was only one person who was the leader of the builders and he was the only one who knew what to do, and the rest didn't really know the drill.

art4d: จากที่คุณได้เห็นทั้งงานโบราณของทางฝั่งตะวันตกและงานของจีน คิดว่ามันมีข้อสรุปหรือรากฐานบางอย่างร่วมกันอยู่ในทุกวัฒนธรรมหรือไม่
ในความคิดของคุณ
OS: มันมีร่วมกัน คือผมว่าจริงๆ ที่สำคัญสำหรับอาคารนั้นคือ ขนาดของ indoor กับขนาด outdoor อันนี้มันเป็น basic ที่สำคัญ สถาปนิกนอกมันต้องโหล ไม่โหลมันไม่เป็นสถาปนิก แล้วมันก็ต้อง enclose ด้วยอาคาร ฉะนั้นมันอยู่ใน 4 ข้อของจีนเลย enclosure, hierarchy, axiality แล้วก็ symmetry

art4d: เท่าที่สังเกตมาตลอด พวก proportion ขององค์ประกอบต่างๆ มันมีความต่างกันบ้างไหม
OS: จริงๆ มันมีเหมือนกัน อย่างผมจะชอบห้องที่มัน...อย่างสมมติห้องที่เป็นอินที่เรียสเปซ พอเราใส่เสาเลยไปเข้าไปข้างใน มันก็คือโบสถ์ฝรั่ง คือมันทำให้เกิดสเปซย่อยขึ้นข้างใน นี่เป็นสิ่งที่ฝรั่งกับจีนมีร่วมกัน หรืออย่างเวลาที่ Palladio เขาทำห้องแล้วใส่เสาเลยไปเข้า มันคิดกับห้องเรียบๆ ที่ไม่มีเสามาก คือมันมีเส้นที่แบบที่บอกไม่ถูกเลย มันสวย แต่มันไม่ใช่แค่นี้มันต้องขึ้นมา 3 มิติแล้วสวยด้วย คือสิ่งที่คนจะประทับใจ จะชอบหรือจะเกลียด จะสนใจหรือจะเบื่อไม่อย่างใด มันคือคุณภาพของที่ว่าง (quality of space) ไม่ใช่รูปทรง เพราะมันทำให้เกิดไดนามิก ดูอย่างแปลนของ Barcelona Pavilion สิ มันมีเส้นไม่ก็เส้นเอง แต่ไปดูของจริงนี่ผมใจเต้นเลยนะว่า ทำไม movement มันแรงอย่างนี้ อย่างเราคิดว่ามันต้องเข้าตรงๆ ทางนี้ แต่ไม่ใช่ๆ มันต้องเข้าทางนี้แทน อันนี้คือ Architectural Promenade สิ่งนี้คือสิ่งที่นักศึกษาควรต้องถูกบอกให้มอง ไม่ใช่ไปดูฟอร์มทาง abstract เท่านั้น

art4d: พูดถึงเชียงใหม่ คุณเริ่มมีงานที่นี่งานแรกตอนปี 1999 ซึ่งคือโรงแรมแทมมาริน วิลเลจ ทำไว้ในเวลานั้นจึงตัดสินใจย้ายจากกรุงเทพฯ มาอยู่ที่นั่น
OS: ผมย้ายมาตอนปี 2000 มันมาโดยบังเอิญ คือทำที่นั่นแล้วเรารู้สึกว่าต้องมาดู ต้องอยู่ที่ไซต์ทั้งวันเลย กลายเป็นว่าผมมาเดือนละ 2 วัน อยู่ครั้งละ 2-3 วัน แต่มีสถาปนิกที่อยู่ประจำก็ต้องพูดกันทุกวัน แล้วก็ต้องอยู่ที่ไซต์ตลอดเวลาเพราะผมไม่มีฝั่งชัดเจน มันมีฝั่งคร่าวๆ มากๆ ก็เลยต้องดูหน้างานตลอด จนตึกสร้างเสร็จแล้วยังไม่รู้ว่าจะ connect อะไรยังไง คือผมจะบอกช่างวันต่อวัน แล้วข้อดีอีกอย่างหนึ่งคือมันทำให้งานดูเป็นธรรมชาติเหมือนชาวบ้านสร้าง แต่มันก็มีปัญหาคือมีหัวหน้าช่างคนเดียวที่เป็นงาน ที่เหลือทั้งหมดทำงานไม่เป็น ถ้าคนที่สั่งงานป่วยเมื่อไหร่ งานวันนั้นต้องหยุดตัวผมเองก็สั่งไม่ได้เพราะไม่มีความรู้ นี่แหละข้อเสียของผมคือผมไม่มีความรู้ด้านก่อสร้าง อย่างตอนไป Vicenza เขาบอกกันว่าหัวเสาที่ Palladio แกะเอง จะมีความอ่อนช้อยกว่าอันอื่น ผมทำอะไรไม่ได้เลย แล้วจริงๆ ถ้าเอาตามที่ว่า Vitruvius พูดนะ ที่ว่าสถาปนิกต้องทำสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นด้วยนี้ ผมคิดว่ามันจะไม่มีสถาปนิกเลยในโลกนี้ เพราะไม่มีใครที่ qualified คือสำหรับผมทุกอย่างมันมีต้นแบบ เพราะฉะนั้นเวลาถ้าใครมาดูงานผมก็จะบอกว่าอันนี้ต้นแบบมันมาจากไหน อยากให้เขารู้ ผมไม่เคยคิดอะไร ตั้งแต่เกิดมายังไม่เคยคิดอะไรเอง คือคนที่คิดเองได้นี่ต้องมีความสามารถสูง แต่ทำงานไม่ให้คนตำทาลับากแล้ว ไม่ใช่ตำลึง รังเกียจที่จะเข้ามา

art4d: เกือบ 20 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ที่คุณย้ายมาอยู่ที่เชียงใหม่ คิดว่าเชียงใหม่เปลี่ยนไปมากน้อยแค่ไหน คือเหมือนในแง่หนึ่งการพัฒนามันก็เป็นการเพิ่มโอกาสให้กับเมือง แต่อีกมุมหนึ่ง gentrification ที่มาพร้อมกับการพัฒนามันก็ทำลายเมืองไปอีกทางด้วยหรือไม่
OS: เพราะทุกคนกระหายเงินในมันเลยเปลี่ยนไปเยอะ ไม่มีใครทำอะไรเพื่อความสวย แต่ทำเพื่อจะหาเงิน หรือไม่ก็ทำเพื่อให้มันดูเด่นอะไรอย่างนั้น ข้อคิดไม่มี มันเลยกลายเป็นการทำลายเมือง ซึ่งนี่มันเป็นเรื่องจริงนะ อย่างตอนที่เรานิยมใช้โทรศัพท์มือถือกัน สมัยก่อนวัฒนธรรมมันเป็นอีกแบบเลย คือด้านศิลปะ ด้านความงาม ทุกวันนี่เมืองมันก็เจริญ แต่ไปเจริญด้านอื่น

art4d: โรงแรมแทมมาริน วิลเลจ นี่เป็นโปรเจกต์แรกใช้ใหม่ ที่คุณดึงเอาองค์ประกอบที่มันเป็น traditional มาใช้
OS: เป็นโปรเจกต์แรกของผม แต่ก่อนแถวคูเมืองจะไม่มีโรงแรม เพราะคนคิดว่าถ้าจะทำโรงแรมที่เชียงใหม่ต้องเป็นรีสอร์ท ต้องอยู่นอกเมืองอยู่กับควาย อีกอย่างคือผมเห็นสิ่งที่จะเป็นลักษณะพิเศษให้โรงแรม ในยุโรปนี่มันจะมีแค่ช่องเล็กๆ เข้าไปแล้วมีเบาะสายอยู่ข้างใน คือผมมองว่าคนที่ทำค้าขายแล้วเขาเปิดข้างหน้าให้อวดรถ มันเหมือนคนแก่ค้า ผมว่ามันน่าอาย

If he got sick, the work had to be put on hold. Even I couldn't do the job because I didn't have knowledge of the construction methods. That's my weak point. When I was at Vicenza, they said that the columns that Palladio sculpted were more delicate than others. I, on the other hand, don't have the kind of skills that can lead a construction operation. If we were to stick with what Vitruvius says, that architects need to know how to do these things, there wouldn't be anyone who would be qualified to be an architect. To me, everything has an origin. When people see my work, I tell them about the origins of certain elements or compositions because I want them to know of them. I haven't thought of anything original since I was born. People who can come up with something original have to be extremely talented. Just to design a building that people won't reprimand or refuse to go inside of is already hard enough.

art4d: Since the almost 20 years that you first moved to Chiang Mai, how much has the city changed in your view as the new developments come pouring in with new economic possibilities while gentrification is, at the same time, destroying the city?
OS: Everyone is thirsting for money and that's why things have changed to be the way they are. People do things because they can make money not because they want to create something worthwhile or aesthetically valuable. They want to stand out but they don't have the core values. That is why the city is being destroyed. It's a fact. It's like how mobile phones have become such an integral part of our lives now. It's progress, but the culture, the art and aesthetics used to be entirely different. The city is developed but it has developed in other aspects.

art4d: Was Tamarind Village Hotel the first project where you incorporated traditional elements in as a part of the design?
OS: It was my first project. The city's canal wasn't surrounded by hotels like it is now because most people would think of a resort far from the city center, surrounded by nature when they thought about doing a hotel business here. The special element I created with Tamarind was inspired by the alleyways in European cities and the way that they lead you into these amazing spaces. I personally think that putting a parking space in front of your establishment is just like you're standing naked. It's obscene. When I was working on Rin Kham project on a corner of Nimmanhaemin Road, the owner told me that he wanted to have the building set back and put the parking space at the front. I told him I didn't agree with his idea and would propose my concept. If he didn't like it, he could pay me the agreed amount of money, but if he agreed to do what I said, I would continue with the project. I said that because I knew what I was going to do with the project wouldn't be what he wanted it to be. It turned out that he liked my concept of having public space hidden inside the complex for people who don't

หน้ากระดาษ 'สัดส่วน' (proportion) เป็นหลักสำคัญที่องอาจใช้ในการออกแบบสถาปัตยกรรมอยู่เป็นประจำ โดยสัดส่วนต่างๆ นั้นเกิดขึ้นจากการศึกษาสถาปัตยกรรมตะวันตกและตะวันออกของเขาย่างเป็นจริงเป็นจัง

OPPOSITE PAGE 'PROPORTION' IS ONE OF THE SIGNIFICANT PRINCIPLES THAT SATRABHANDHU OFTEN UTILIZES IN HIS ARCHITECTURAL REPERTOIRE. ALL OF THE PROPORTIONS ARE ACHIEVED THROUGH HIS CRITICAL STUDY OF WESTERN AND ORIENTAL ARCHITECTURE

หน้านี้ 'การเคลื่อนผ่านสเปซ' (movement through space) เป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบที่พบได้ไม่พบนะขององอาจตั้งแต่เริ่มต้นทำงานมาจนถึงปัจจุบัน โดยหลักดังกล่าวอาจเรียกได้ลึกซึ้งว่า Architectural Promenade ซึ่งเป็นแนวคิดเรื่องการสร้างลำดับการเข้าถึงสเปซที่พบได้มากในผลงานของ Le Corbusier

THIS PAGE 'MOVEMENT THROUGH SPACE' IS ANOTHER ELEMENT THAT CAN BE FOUND IN THE WORKS OF SATRABHANDHU SINCE THE BEGINNING OF HIS PRACTICE TO THIS DAY. THIS PRINCIPLE IS ALSO WIDELY KNOWN AS 'ARCHITECTURAL PROMENADE' WHICH IS A KEY IDEA BEHIND THE MOVEMENT THROUGH THE SEQUENCE OF SPACES IN MUCH OF LE CORBUSIER'S WORKS

มากเลย อย่างโครงการตรงหัวถนนนิมมานชน โครงการวินคำ เจ้าของเขาบอกว่าอยากให้ยก ตึกเข้าไป แล้วให้รถจอดด้านหน้า ผมบอกว่ามันไม่เห็นด้วย และผมจะเสนอคอนเซ็ปต์ไป ถ้าไม่เห็นด้วยก็จ่ายค่าแบบมาเท่านั้น ถ้าเห็นด้วยผมก็ทำต่อ เพราะสิ่งที่ผมจะทำไม่ใช่อย่างที่ เจ้าของงานพูด ปรากฏว่าเจ้าของชอบคอนเซ็ปต์ที่ผมเสนอให้มี public space สำหรับคนโดย ไม่มีรถยนต์ซ้อนอยู่ภายใน ด้านถนนเราจะทำอาคารให้อยู่แนวเดียวกับถนนตลอด โดยมี จุดที่มองเห็นพื้นที่ภายในได้จากถนน

art4d: ตลอดการทำงานที่ผ่านมา มีผลงานชิ้นไหนที่ชอบที่สุดบ้าง

OS: ไม่มีนะ ไม่ชอบ แต่ผลงานมันก็มีข้อเสียของมันเยอะ ผมยังเคยคิดเลยว่าถ้าผมมีเงินนะ ผมจะจ้างสถาปนิกมาออกแบบให้ ผมจะได้แบบที่ลึกๆ (หัวเราะ) แต่ตอนนี้สถาปนิกที่ผมอยาก ให้ออกแบบให้ก็ตายหมดแล้ว แล้วเงินก็ไม่พอจ้างเขาด้วย มันปัญหาเยอะเหมือนกันนะ ทำเอง ไม่เคยถูกใจ

art4d: ในงานของคุณตั้งแต่ยุคแรกมาจนถึงปัจจุบัน เราจะเห็นว่ามันมีการเปลี่ยนแปลงทาง ความคิดหรือรูปแบบสถาปัตยกรรมมาตลอด ตั้งแต่ยุคโรงเรียนปทุมธานี มามหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ มาโคธิบา แล้วก็มาเป็นตึกข้าง จนมาถึงแหม่มมารินแล้วถึงงานยุคหลังๆ มาที่นี่มัน มีความเป็น traditional อยากรู้อยากเห็นว่าในแต่ละการเปลี่ยนแปลงนั้นมันมีสาเหตุหรือจุดเปลี่ยน อะไรด้วยหรือเปล่า อธิพลตอนนั้นมันเปลี่ยนไปยังไง

OS: ก่อนที่ผมจะมาเชียงใหม่นี้ จริงๆ ผมว่ามันเป็นคนตามเทรนด์นะ อย่างตึกยิมเนเซียมของ ปทุมธานีมันรวมตั้งแต่สถาปนิกญี่ปุ่นยัน James Sterling คือมันรวมกันและเลย ซึ่งมันก็ ทำให้เกิดความสับสน แต่พอขึ้นมาเชียงใหม่ตอนปี 1999 หลังจากทำแหม่มมาริน รู้สึกว่า ผมจะเปลี่ยนไป งานผมสงบขึ้นเยอะเลย แล้วผมก็คิดว่ามันเป็นวิธีที่ถูกต้องแล้ว โดยเฉพาะถ้า สิ่งแวดล้อมโดยรอบมันสับสนมากๆ เราจะต้องสร้างความสงบ อีกอย่างคือที่นี่มันมีหลายอย่าง ที่เรารู้สึกว่าต้องให้ความเคารพสถานที่ด้วย เวลาอยู่กรุงเทพฯ เราจะทำอะไรก็ได้ ยิ่งปัจจุบัน นี่ยิ่งทำอะไรก็ได้เลย กรุงเทพฯ มัน beyond ทุกอย่าง

art4d: สำหรับคุณอะไรคือสถาปัตยกรรมที่ดี หรือสถาปัตยกรรมที่งาม

OS: ผมว่าแต่ละคนก็คิดไม่เหมือนกัน ผมเห็นความงาม ความมีเหตุผลของงาน traditional architecture และในอาคารที่เป็น monumental แต่สิ่งก่อสร้างปัจจุบันนี้ สำหรับผมไม่ค่อย จะมีความงาม แล้วมันจะอยู่ไม่นานด้วย คือตอนนั้นเราอยู่ในยุคเสื่อม อันที่แน่ๆ เลยคือดูอย่าง ที่มีสถาปนิกมีชื่อเสียงคนหนึ่งที่จุดเด่นที่เขาภูมิใจมากคือการที่งานทุกชิ้นเขาไม่เหมือนใครเลย ทุกคน มีความเห็น ซึ่งนั่นมันก็เป็นความเห็นของเขา แต่ถ้ามองจากมุมมองนั้นงานที่เป็นต้นแบบสถาปัตย์- กรรมตะวันตกอย่างกรีกก็แย่ ตรงที่ถ้ามองแค่ผิวเผินอย่างคนไม่รู้จัก งานทุกชิ้นก็จะดูเหมือนกันหมดซะใหม่ ทำยังไงถึงจะให้นักศึกษาสถาปัตย์ที่เรียน 5 ปีจบ เขาได้เห็นถึงความสำคัญที่ต้องรู้ ประวัติศาสตร์ละ

สถาปัตยกรรมกรีกโบราณเมื่อเกือบ 3,000 ปีที่แล้ว เวลาเขาสร้างอาคาร เขาใช้วัสดุที่จะอยู่ ถาวรตลอดไป เขาเชื่อในการสร้างอาคารเพื่อให้อยู่ตลอดกาล หรือ Trajan's Market ที่กรุง โรมถือว่าเป็น shopping mall ที่เก่าแก่ที่สุดในโลก มีตลาดที่สวยงาม หลังจากเกือบ 2,000 ปีมา แล้ว ปัจจุบันมันก็ยังคงงามอยู่ มีคนเข้าไปดูทุกวัน ผมนึกไม่ออกว่ามีศูนย์การค้าใดในปัจจุบัน ที่อีก 2,000 ปีข้างหน้าจะยังตั้งอยู่และจะมีคนเข้าไปดู นึกไม่ออกเลย เราควรออกแบบอาคาร เพื่อให้อยู่ได้นาน ใช้วัสดุที่ดีคงทน หาได้ในถิ่นนั้นๆ และอาคารที่ดีจะต้องสามารถปรับเปลี่ยน ประโยชน์ใช้สอยที่เปลี่ยนไปตามเวลาได้ด้วย

art4d: คิดว่าสถาปัตยกรรมร่วมสมัย ณ ตอนนี้เป็นอย่างไรบ้าง

OS: อะไรคือสถาปัตยกรรมร่วมสมัย อะไรที่เรียกว่าร่วมสมัย... คือถ้าผมเห็นก็ดู ไม่เห็นก็ไม่ได้ดู เพราะผมคิดว่ามันไม่ relevant กับผมเท่าไร เป็นสิ่งที่มาแล้วก็ไป แล้วยิ่งตอนนั้นเขาใช้เงินสร้าง กันเยอะด้วย ใช้งานกันไป อย่างไปเจตต์ที่เขาใช้เงินสร้างมิวเซียมในโรม แต่พอเสร็จแล้วก็ไม่มี เงินบริหาร ผมก็ไปดูนะตึกนั้น พวกนักท่องเที่ยวนั้นน้อยมากเลย มีแต่สถาปนิก คือสมัยนี้มัน สร้างเพื่อเรียกความสนใจ ยิ่งพวกตึก high rise ต่างๆ นี่ ถ้าดูในแมกกาซีนมันถ่ายรูปเลือกมุม สวยดี แต่ไปดูจริงๆ มันไม่ใช่ คือตึกที่ดีมันต้องทำให้เกิดสภาพเมืองที่ดีด้วย

art4d: มองว่าสถาปนิกไทยสมัยนี้เป็นอย่างไรบ้าง

OS: ผมไม่มีความเห็น เอาอย่างนี้ดีกว่า ผมไม่มีความรู้พอที่จะออกความเห็น

art4d: ในสมัยนี้มีเด็กจำนวนหนึ่งเลยที่พึ่งพาคอมพิวเตอร์เยอะมาก จนทำให้วิธีการทำงาน แบบเดิมไม่ว่าจะการวาดด้วยมือ หรือแม้แต่การตัดโมเดลมันเริ่มน้อยลงจนค่อยๆ หายไปจาก กระบวนการออกแบบ คุณมีความเห็นยังกับปรากฏการณ์นี้บ้าง

drive. The building is situated right next to the public road with some architectural features allowing for one to see from the street what's going on inside.

art4d: What is your favorite work that you have created in your career?

OS: I don't have one. Every project has its flaws. I used to think that if I had the money, I would hire architects to do everything for me so that I could finally be happy (laugh). But right now, all the architects I wanted to work for me are dead and I didn't have enough money to hire them anyway. There were a lot of problems and I have never felt completely satisfied with what I have done.

art4d: From past to present, your ideas and architectural style have been very fluid. From Panabhandhu School to the Kasetsart University project, Toshiba Headquarters, Elephant Building, Tamarind Hotel and your most recent works which contain certain traditional elements, are there causes or influences behind these changes?

OS: Before I moved to Chiang Mai, I was very influenced by trends. The gymnasium building of Panabhandhu School was a combination of everything from Japanese architects' works all the way to James Sterling's. It was like putting everything together into a mix, and it's confusing. When I came up here in 1999, after Tamarind, I felt different. My works are more peaceful now and I think that's the right way to work because the more confusing the environment around you, the more peace you need. The other thing is that there are many things that I feel like I need to consider and places I have to respect. It isn't like in Bangkok where we could do anything. That city is beyond everything.

art4d: For you, what is good or beautiful architecture?

OS: The answer is very subjective. I've seen beauty and rationality in traditional architecture and monumental buildings, but contemporary built structures don't possess that kind of aesthetics and they don't last very long. We are in decline. Certainly, there are reputable architects who are proud of the way that none of their works are identical. I mean, everyone is entitled to an opinion. But if we were to look at it from that aspect, the very origin of Western architecture (like Greek architecture) would be far from great because those who don't know it very well would say that everything looks the same. So how can we make architecture students acknowledge the importance of history during the five years they spend at architecture schools? That's the question.

The architecture of ancient Greece created 3,000 years ago was built using long-lasting materials because they believed in building permanent works of architecture. Look at some of the oldest shopping malls in the world such as the Trajan's Market in Rome. It has been magnificent for over 2,000 years and people still pay visits to it to this day. I can't think of any other shopping malls that could survive this long. We should design built structures to be permanent and invulnerable through the use of local materials that last a long time. What makes something a good building is how flexible it is to change and its ability to adjust its functionality throughout time.

art4d: What are your views of contemporary architecture?

OS: What exactly is contemporary architecture? What do you define as contemporary? If I saw a work of one I would look, but if I didn't, it wouldn't be something I would contemplate because I don't think it's relevant to me. It's something that comes and goes. With the money being invested in the making of these new structures, everything seems so exaggerated. Like that museum project in Rome where the building is done and everything but they don't have the money to run it. I saw that building and there were very few tourists with most of the visitors being architects. Buildings are created to attract people's interests, especially all the high-rise structures. I mean you see them in pictures in magazines and they look beautiful but the real thing isn't exactly as you see in the photos. A good building is the kind of building that helps improve a city's urban condition.

art4d: What do you think about Thai architects nowadays?

OS: No comment. Let's just say that I'm not informed enough to make any comment.

art4d: The younger generation of architects relies so much on computers that hand-sketching or models are starting to disappear from the design process, what is your opinion on this phenomenon?

OS: They also don't sketch and they don't feel the need to use their hands. But it is just that I don't know how to use a computer at all and I still love using my hands. I think when you sketch the ideas you have in your head into drawings using your hands, the feelings and proportions are more directly transformed. The computer disrupts this transition for me.

OS: เขาไม่สเก็ตช์กันด้วยนะ เพราะเขาไม่คิดว่าต้องใช้มือแล้ว ผมใช้คอมพิวเตอร์ไม่เป็นเลย ผมยังชอบเขียนด้วยมือ แต่ผมว่าจากที่เราคิด ในหัวแล้วใช้มือวาดหรือเขียนลงไป ความรู้สึกมัน direct กว่า คือมันทั้ง proportion แล้วก็ feeling ถ้าไปใช้คอมพิวเตอร์แล้วมันขาดตอน

art4d: ถ้าจะให้แนะนำหนังสือสัก 2-3 เล่ม สำหรับให้ทั้งนักเรียนสถาปัตย์ และสถาปนิกอ่าน มีเล่มไหนที่จะแนะนำบ้าง

OS: เล่มที่ผมชอบอ่านจะมี Experiencing Architecture ของ Steen Eiler Rasmussen กับ The Perfect House ของ Witold Rybczynski อย่างเล่มแรกนี่เขาสอนให้คน appreciate งานสถาปัตยกรรม ผมคิดว่า เอาแค่ที่เขา บอกว่าให้เราดูอะไรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่เรียกว่า urban space ที่ดี หรือ รายละเอียดต่างๆ ในเมือง ที่เริ่มจากที่เราไม่เห็นอะไร แล้วค่อยๆ เดินไปตามถนนในโรม แล้วจู่ๆ ก็เจอโบสถ์ทั้งๆ ที่ตอนเดินถนนนั้นเรามองไม่เห็น มัน เขาทำให้เราได้ experiencing เหมือนกับซื้อหนังสือเลย เดี๋ยวนี้ทุก มหาวิทยาลัยเขาก็จะมี Rome Course กันหมดเพราะการได้สัมผัสเป็นการเรียนรู้ที่ดี โรมเป็นเมืองที่มีความสัมพันธ์กับมนุษย์ คือเราสามารถเดิน ได้ระยะไกลๆ โดยที่ไม่รู้สึกว่ามันไกล เพราะว่าตลอดทางที่เดินไปเราจะ พบอะไรต่ออะไรตลอด ที่เชิงใหม่ถ้าเราเดินจากวัดพระสิงห์ไปท่าแพ มัน อาจจะไม่ว่าอะไรเลยที่เป็นประโยชน์กับความคิดเรา จนมันทำให้เราตายด้าน จนยอมรับสิ่งที่มันน่าเกลียด ซึ่งเราไม่ควรจะเป็นอย่างนั้นนะ ส่วนเล่มของ Rybczynski ผมชอบวิธีที่เขาแนะนำงานของ Palladio อ่านแล้วเพลินดี คืออ่านแล้วไม่เหมือนอ่าน Eisenman อันนั้นอ่านแล้วต้องกินยาระงับ- ประสาท (หัวเราะ) รู้สึกปัญหาเยอะ อันนี้รู้สึกโลกจะสวยงาม

อีกสองเล่มที่อยากจะแนะนำคือ Architecture: Choice or Fate ของ Léon Krier เป็นหนังสือที่ให้ข้อคิดว่าทำไมเมืองและอาคารในประวัติศาสตร์จึง เป็นสิ่งต้องเก็บรักษาไว้ และเมื่อสถาปนิกออกแบบอาคารหรือกลุ่มอาคาร เราควรเอาข้อดีของอาคารโบราณเป็นแบบอย่าง กับ In the Mood for Architecture: Tradition, Modernism and Serendipity ของ Lucien Steil โดยเฉพาะเนื้อหาใน Chapter IV, On Imitation and Originality ซึ่งเขาได้ เขียนไว้เมื่อกว่า 30 ปีที่แล้ว แต่เขาเรียบเรียงให้อ่านง่ายขึ้น

WE SHOULD ACKNOWLEDGE THE IMPORTANT OF HISTORY. IT'S SOMETHING WE CANNOT BE UNAWARE OF

art4d: If we ask you to recommend a couple of books for architecture students and architects to read, what books would you recommend?

OS: My personal favorites are Steen Eiler Rasmussen's 'Experiencing Architecture' and Witold Rybczynski's 'The Perfect House.' The first one teaches people to appreciate architecture and I think that just because of the way Rasmussen tells you to look at things from a good urban space or in terms of other details in a city, it's like you start walking down a street in Rome and suddenly you come across this church that you didn't see when you first turned into the street. It's a way we experience architecture, just like the name of the book. Universities today have courses on Rome because experiencing something is a perfect way of learning. Rome is a city that has this incredibly close connection with humans. You can walk a long distance without feeling that it's far because you are constantly experiencing something but if you walk from Wat Phra Singh Temple to Tha Phae Gate in Chiang Mai, you probably don't come across anything that will be beneficial to your idea. You become so indifferent that you succumb to the ugliness, and it shouldn't be that way. I like Rybczynski because I happen to like the way the book introduces Palladio. That is very fun to read. It isn't like when you read Eisenman's writings. You need a sedative for that (laugh). Too many problems. Rybczynski makes you feel like the world is beautiful.

Another two books that I would like to recommend are Léon Krier's 'Architecture: Choice or Fate' and Lucien Steil's 'In the Mood for Architecture: Tradition, Modernism and Serendipity.' The first one gives us some idea of why preserving historical cities and buildings is vital and what features of historical architecture we should utilize when it comes to designing buildings or a group of buildings. The latter one, especially its Chapter IV: On Imitation and Originality, is also great for it has easy-to-read content although it was written 30 years ago.

ongardarchitects.com

PHOTO COURTESY OF AMORN SRIWONG

ARCHITECTURE

ONG-ARD SATRABHANDHU 30

บทสนทนากับ อดอง สาทรพันธุ์ ว่าด้วยการทำงาน และมุมมองที่มีต่อสถาปัตยกรรม

We speak with this Thai master architect about his practice and how it has changed since the 1970s, as well as his personal views towards architecture.

AMORN SRIWONG AND CHIANG MAI UNIVERSITY 38

กลับไปเยี่ยมชมผลงานสถาปัตยกรรมในมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ของ อมร ศรีวงศ์ สถาปนิกผู้ฝึกฝนการออกแบบ สถาปัตยกรรมด้วยตัวเอง

art4d pays a revisit to the architectural repertoire of the self-taught Thai architect Amorn Sriwong at Chiang Mai University.

